

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om effekten af kampagner for deltagelse i de politiske beslutningsprocesser**(sonderende udtalelse på anmodning af det kroatisk r dsformandskab)**

(2020/C 311/03)

Ordfører: **Marina ŐKRABALO**Medordf rer: **Cinzia DEL RIO**

Anmodning om udtalelse	Brev af 10.9.2019
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	3.3.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	10.6.2020
Plenarforsamling nr.	552
Resultat af afstemningen	209/2/3
(for/imod/hverken for eller imod)	

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU bifalder, at det kroatisk r dsformandskab har anmodet om en udtalelse om effekten af kampagner for deltagelse i de politiske beslutningsprocesser. Den vil forhåbentlig kunne bruges som input til rettidige politiske drøftelser i de relevante råds sammensætninger og forberedende organer om vigtige områder, der kan forbedres i EU's valgproces, og som vil være baseret på Kommissionens kommende rapport om valget. De politiske drøftelser vil sikre medlemsstaterne mulighed for i god tid at bidrage til dagsordenen for Kommissionens demokratihandlingsplan og konferencen om Europas fremtid, som vil blive lanceret under det kroatisk formandskab. Tiden er inde til en ny, koordineret indsats for at beskytte og styrke det europæiske demokrati i hele den nye politiske cyklus i EU-institutionerne. I den henseende opfordrer EØSU det kroatisk r dsformandskab til at fungere som katalysator for fremme af et tæt samarbejde mellem alle EU-institutionerne, herunder primært Europa-Parlamentet og Kommissionen, men også EØSU, Regionsudvalget, Den Europæiske Ombudsmand og Agenturet for Grundlæggende Rettigheder.

1.2. EU-borgernes deltagelse i EU's politiske beslutningsproces, først og fremmest ved at stemme ved valg, men også gennem politiske debatter og politiske høringer, er afgørende for at puste nyt liv i det europæiske demokrati og sikre legitimiteten af EU-institutionerne og EU-instrumenter. EØSU opfordrer EU-institutionerne til at bygge videre på erfaringerne fra valget i 2019 ved i god tid at træffe politiske foranstaltninger og med en koordineret institutionel indsats for at forbedre EU's valgproces i forhold til nu og gøre mest muligt for at sikre en tilfredsstillende valgdeltagelse ved valget i 2024 og fremefter.

1.3. Selv om den hidtidige tendens til faldende deltagelse ved valg til Europa-Parlamentet fortsætter, idet den relativt høje stemmeprocent i 2019 stadig er lavere end stemmeprocenten i perioden fra 1979 til 1994 ⁽¹⁾, kan der tages ved lære af erfaringerne fra de seneste valg med henblik på at øge deltagelsen af informerede borgere i det næste valg til Europa-Parlamentet og på lang sigt. Det er vigtigt at erkende, at tendensen længe har været, at langt færre stemmer ved valg til Europa-Parlamentet end ved nationale valg ⁽²⁾, og at se den højere stemmeprocent blandt de unge og veluddannede vælgere ved valget til Europa-Parlamentet i 2019 som en potentielt ny positiv tendens.

⁽¹⁾ <https://op.europa.eu/da/publication-detail/-/publication/1f2a7ac7-d8f7-11e9-9c4e-01aa75ed71a1>. Det skal bemærkes, at deltagelsen i valg til Europa-Parlamentet er faldet siden starten af 1990'erne, hvilket et fald på 20 % i de såkaldt nye medlemsstater og et fald på 10 % i de såkaldt gamle medlemsstater viser.

⁽²⁾ Stemmeprocenten l  på 45 % ved valget til Europa-Parlamentet i 2004, 43 % i 2009, 42,6 % i 2014 og steg derefter i 2019 til 50,66 %, hvilket var første gang siden 1979, at antallet af vælgere steg i forhold til tidligere valg. Kilde: <https://blogs.eurac.edu/eureka/david-vs-goliath-of-voter-turnout-why-is-the-participation-in-eu-elections-so-low/>.

1.4. Efter EØSU's opfattelse må EU-institutionerne tænke nyt, hvis deres indsats i forhold til EU-borgerne skal blive mere effektiv, og de er nødt til at fange borgernes, civilsamfundets og arbejdsmarkedets parter interesse i al kommunikation, især kampagner, og søge at engagere dem ved at appellere til både følelser og fornuft. På den baggrund glæder EØSU sig over Europa-Parlamentets nye vælgerorienterede strategi for offentlige informationskampagner og støtter stærkt den omfattende plan om at bygge videre på succesen fra den seneste valgkamp. EØSU opfordrer til, at der afsættes tilstrækkelige budgetmidler og personaleressourcer til Parlamentets kampagnearbejde for at udbygge og udvide dets omfattende netværk af civilsamfundspartnere, frivillige og meningsdannere, levere en række tematiske kampagner i løbet af de kommende fem år og forberede en klog valgkamp i 2024.

1.5. EØSU opfordrer til et endnu tættere samarbejde mellem Parlamentet, Kommissionen og medlemsstaterne samt med EØSU, Regionsudvalget og alle relevante aktører om godt udtænkte fremtidige oplysningskampagner om EU-anliggender og det næste valg til Europa-Parlamentet, som formidles fra såvel decentralt som centralt hold, så kampagnerne mere effektivt når ud til, informerer og engagerer et stort flertal af EU-borgerne.

1.6. Efter EØSU's opfattelse udgør desinformation ikke kun en direkte trussel for borgernes evne til at træffe informerede politiske beslutninger, men også for den europæiske integration og derfor for EU's enhed, velstand og globale indflydelse. En række fremmede magter har en interesse i at svække EU's evne til at træffe demokratiske beslutninger, og det samme gælder ekstremistgrupper, der modarbejder det europæiske samarbejde og stærkere samhørighed⁽³⁾. EØSU bakker kraftigt op om EU's aktuelle bestræbelser for at bekæmpe ekstern og intern desinformation⁽⁴⁾ og opfordrer Kommissionen til at sikre, at adfærdskodeksen om desinformation overholdes fuldt ud og følges op af lovgivningsmæssige tiltag. Det opfordrer endvidere til videreudvikling af det nyligt oprettede system for tidlig varsling og STRATCOM's efterretningsenheder og til, at EU-Udenrigstjenestens indsats over for desinformation udbygges og matches af en tilsvarende udbygning af EU's indsats over for intern desinformation.

1.7. EØSU efterlyser yderligere handling fra Kommissionen og Parlamentet for at sikre tilstrækkelige ressourcer til at styrke samfundets modstandsdygtighed over for desinformation, udvide overvågningen til en bredere vifte af eksterne og interne aktører, som udgør en trussel, og til at intensivere informationsudvekslingen mellem institutionerne og medlemsstaterne samt internationalt.

1.8. EØSU støtter kraftigt Kommissionens forslag om at udvikle en »europæisk demokratihandlingsplan«, som bør spænde vidt og være vedvarende og i stand til at frembringe ændringer, og som sikres med økonomisk støtte og interinstitutionel koordinering. Den europæiske demokratihandlingsplan og de dermed forbundne fremtidige initiativer bør i langt højere grad arbejde for at sikre frie og pluralistiske medier og uafhængig kvalitetsjournalistik, effektiv regulering af de sociale medier, navnlig med henblik på at bekæmpe desinformation og herunder regulere politisk reklame på internettet og ansvar for indhold, en moderniseret valgproces, inddragelse af grupper, der føler sig udelukket, først og fremmest personer med handicap, og udbredt folkeoplysning om EU og dets demokratiske proces i alle medlemsstater. EØSU minder om sit forslag om en ambitiøs strategi for kommunikation, uddannelse og borgerbevidsthed om grundlæggende rettigheder, retsstatsprincippet og demokrati⁽⁵⁾.

1.9. EØSU opfordrer EU-institutionerne og det kroatiske formandskab til vedvarende at være opmærksom på EU-budgetforhandlingerne om bevillinger til uddannelse i EU-værdier, institutionelle anliggender og unionsborgerskab som en central drivkraft for det europæiske demokrati. Der bør øremærkes tilstrækkelige midler til det fulde spektrum af EU's uddannelsesindsats og til de foranstaltninger, som foreslås i den europæiske demokratihandlingsplan, og der bør sikres en bedre sammenhæng mellem de forskellige budgetområder. En større del af midlerne bør gå til det succesfulde Erasmus-program, idet en større del af andre EU-programmer og Den Europæiske Socialfond bør øremærkes hertil.

(3) <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

(4) EU's handlingsplan mod desinformation, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1581956115933&uri=CELEX:52018JCO036>.

(5) EUT C 282 af 20.8.2019, s. 39, Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd og Rådet om yderligere styrkelse af retsstatsprincippet i Unionen — Status og eventuelle næste skridt, 3. april 2019.

1.10. For at mobilisere yderligere politisk støtte til at styrke EU's folkeoplysning opfordrer EØSU EU-institutionerne (og det kroatiske formandskab) til at støtte EØSU's forslag om, at man på EU-plan etablerer ekspertgruppen på højt niveau »Teaching Europe« (Undervis Europa) med repræsentanter for medlemsstaterne og førende uddannelseseksperter. Denne gruppe vil kunne komme med politiske forslag og anbefalinger til debat blandt EU's undervisningsministre, som vil kunne resultere i rådskonklusioner. Gruppen kunne også tage initiativ til praktiske forbedringer såsom en central onlineplatform med en opgørelse over eksisterende undervisningsmateriale skabt gennem EU-finansierede projekter og nationale læseplaner, sådan som EØSU har foreslået.

1.11. EØSU opfordrer Rådet og Kommissionen til at være særligt opmærksomme på det brændende spørgsmål om inklusion af personer med handicap, etniske mindretal, migranter, fattige i landdistrikter og andre dårligt stillede sociale grupper, som har været kronisk underrepræsenteret ved valg til Europa-Parlamentet i alle EU's medlemsstater. EØSU foreslår, at Kommissionen inden for rammerne af den europæiske demokratihandlingsplan udarbejder 1) et lovforslag om minimumsstandarder for EU-valgprocessens tilgængelighed for personer med handicap og 2) en EU-køreplan for en mere inklusiv valgproces, der ledsages af et finansieringsforslag, der kan støtte medlemsstaterne i deres indsats for at modernisere valgprocessen og gøre den socialt inkluderende.

1.12. Den nye Kommission bør tilstræbe hurtigst muligt at modernisere EU's kampagneregler og valgproces yderligere med udgangspunkt i de skridt, som den forrige Kommission tog⁽⁶⁾. Med henblik derpå støtter EØSU kraftigt: 1) en kontinuerlig aktiv indsats fra de valgkoordinerende netværk med nationale knudepunkter, der bør fungere som katalysatorer for hurtige forbedringer, 2) et udvidet lovpligtigt tilsyn med de europæiske politiske partier med hensyn til gennemsigtighed i kampagner og partifinansiering, overholdelse af databeskyttelsesreglerne og respekt for EU's værdier, 3) flere incitamenter for de europæiske politiske partier til at øge den politiske sammenhæng og borgerinddragelsen på tværs af og ud over nationale medlemspartier, 4) foranstaltninger, der sikrer, at alle marginaliserede samfundsgrupper og samfundsgrupper, der føler sig udelukket, kan deltage fuldt ud i den demokratiske proces. Kommissionen bør også forbedre håndhævelsen af reglerne om delt ansvar for udvikling af mediekompetencer mellem ikke blot EU og de nationale institutioner og civilsamfundet, men også hos sociale medier og digitale platformsvirksomheder samt politiske aktører.

2. Muligheder for at forbedre EU-borgernes velinformerede deltagelse i valg

2.1. Mere effektive offentlige informationskampagner

2.1.1. EU's evne til at fange borgernes interesse gennem oplysnings- og kommunikationskampagner er blevet betydeligt forbedret i de seneste år med en mærkbar indsats for at koble EU-politikker sammen med konkrete virkninger i hverdagen, for at vise virkningen af EU's initiativer gennem »almindelige« mennesker og for at anvende ny teknologi til at formidle information. EU-institutionerne har mange kanaler til information af borgerne — kontorerne i medlemsstaterne, deres websteder og sociale medier, presse- og mediearbejde, EU-agenturer og mange netværk af eksperter og interessenter samt deres besøgstjenester.

2.1.2. EU-institutionerne og de nationale regeringer bør fortsætte og intensivere arbejdet, være bedre til at koordinere og samarbejde mere med civilsamfundet, arbejdsmarkedets parter og EU-institutionernes kontorer i medlemsstaterne for at udbrede korrekt information om EU-lovgivningen, -politikker og -initiativer og for at sætte enkeltpersoner og organisationer i stand til at finde viden om, interessere sig for og deltage i EU-anliggender. EU-institutionerne og medlemsstaterne bør investere mere i kapacitetsopbygning og i at skabe flere muligheder for repræsentative civilsamfundsorganisationer og arbejdsmarkedsparter, som fremmer den europæiske idé i deres egne bottom-up-kampagner for europæiske værdier, og sidstnævnte bør benyttes som partnere og katalysatorer i dialogen med borgerne.

2.1.3. EU-institutionerne har store budgetter til information af borgerne, herunder til kampagner, selv om de unægtelig er små sammenlignet med medlemsstaternes regeringers budgetter til information af borgerne og kampagner (og medlemsstaternes lokale og regionale myndigheders budgetter til den slags aktiviteter). Derudover støtter flere af Kommissionens generaldirektorater med en række forskellige midler civilsamfundets og arbejdsmarkedets parter

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/IP_18_5681.

bestræbelser for at informere og engagere EU-borgerne i debatterne om konkrete EU-politikområder. Den positive rolle, som spilles af EU-institutionerne, det europæiske og nationale civilsamfund, arbejdsmarkedets parter og uafhængige medier, bør udvides og behørigt afspejles i det nye EU-budget.

2.1.4. Især har Europa-Parlamentet arbejdet aktivt for at fremme interessen for og deltagelsen i valg til Europa-Parlamentet. Med kampagnen i 2019 søgte det at fange vælgernes interesse med følelseladete budskaber rettet mod lige netop det, der optager dem, inddrage civilsamfundet og fagforeningerne meget mere aktivt og køre en decentraliseret og langt mindre institutionel kampagne med en langt større multiplikatoreffekt. Kampagnen »Denne gang stemmer jeg« gav civilsamfundsorganisationer mulighed for (og finansiering til) selv at gennemføre tiltag og kommunikere med borgerne om valget, og de kunne skitsere deres egne idéer og visioner for fremtidens Europa. Kampagnen var også inspiration for en lang række sociale aktører, herunder erhvervslivet, til at engagere sig i at få folk ud at stemme. På grundlag af dokumentationen fra Europa-Parlamentets undersøgelse i kølvandet på valget ⁽⁷⁾ kan denne omfattende og interaktive kampagne have bidraget til at højne valgdeltagelsen.

2.1.5. I forbindelse med den fremtidige indsats for at fremme EU-borgernes politiske deltagelse er det vigtigt at huske på, at tendensen til positiv identifikation med EU er voksende, hvilket kan ses af den stigning på 11 % af vælgere, som sagde, at de stemte ved valget til Europa-Parlamentet, fordi de så det som deres borgerpligt, stigningen på 11 % af vælgere, som stemte, fordi de var for EU, og stigningen på 6 % af vælgere, som mente, at de kunne ændre noget ved at stemme. Respondenterne angav, at de væsentligste faktorer, som med størst sandsynlighed vil få dem til at stemme ved næste valg til Europa-Parlamentet, er bedre information om EU og Unionens indvirkning på deres dagligdag (43 %), flere unge kandidater (31 %) og flere kvindelige kandidater (20 %). Derudover gav de klart udtryk for, at der er behov for, at den politiske deltagelse bygger på bedre information, mere inklusive valgprocesser, mere ansvarlig politisk ledelse og mere effektiv institutionel beskyttelse mod misbrug af valgprocessen i form af politisk korrupsion, desinformation og cyberangreb ⁽⁸⁾.

2.1.6. I fremtidige offentlige informationskampagner bør EU-institutionerne prioritere emner af særlig interesse for vælgerne, og disse kampagner bør finde sted i hele den politiske cyklus, således at der skabes et fælles grundlag af viden om og et tilknytningsforhold til EU forud for det næste valg til Europa-Parlamentet. Der bør være særlig fokus på at få informationskampagnerne til at trænge igennem til alle geografiske områder og alle samfundslag, især til dem, som er marginaliserede i forhold til politisk deltagelse og den socioøkonomiske udvikling, og som på grund af deres generelle situation præget af social udstødelse kan være særligt sårbare over for ondsindede desinformationskampagner ⁽⁹⁾. Proaktive oplysningstiltag fra EU-institutionernes side kræver en dybere dialog med lokalsamfundene i hele EU gennem et tættere samarbejde med de lokale medier, lokale civilsamfundsgrupper, lokale myndigheder og folkeoplysningsprogrammer.

2.2. Investeringer i mediefrihed, mediepluralisme og journalistik

2.2.1. Frie og pluralistiske medier, der leverer korrekte og saglige oplysninger til europæerne, er afgørende for en oplyst debat om valg og politisk beslutningstagning og et vigtigt våben mod desinformation. Frie og pluralistiske medier skal være ansvarlige for deres indhold og gennemsigtige hvad angår ejerskab og økonomiske interesser.

2.2.2. Trods tilbagegangen for de »traditionelle« medier (trykte og radio og TV) som følge af masseadgangen til digitale og sociale medier anvender, deler og kommenterer borgerne flittigt indlæg online på radio- og TV-stationer, avisers og journalisters websteder og sociale medier.

2.2.3. De europæiske lande er stærkt repræsenteret i toppen af listen over »god« pressefrihed på verdensindekset for pressefrihed ⁽¹⁰⁾ for 2019 (9 EU-medlemsstater er blandt de 15 lande med »god pressefrihed«), og ingen er i den værste kategori (»meget alvorlig situation«). Alligevel er 12 EU-medlemsstater kun i kategorien »rimelig god«, mens 6 beskrives som »problematiske«, og en enkelt EU-medlemsstat klassificeres som »vanskelig«. Flere og flere tilfælde af vold og trusler mod journalister i EU's medlemsstater og enhver form for politisk indblanding i medierne er en bekymrende udvikling for det europæiske demokrati.

⁽⁷⁾ https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/election2019/EB915_SP_EUROBAROMETER_-POSTEE19_FIRSTRESULTS_EN.pdf

⁽⁸⁾ Konklusioner fra samme kilde som ovenfor — EU-undersøgelse efter valget fra juni 2019 — med svar fra 22 464 respondenter.

⁽⁹⁾ EUT C 97 af 24.3.2020, s. 53.

⁽¹⁰⁾ <https://rsf.org/en/world-press-freedom-index>.

2.2.4. Ifølge resultaterne for 2017 fra observatoriet for mediepluralisme⁽¹⁾ er markedsconcentration en kilde til mellemhøj eller høj risiko for mediepluralismen i alle EU-lande, uden undtagelse. De økonomiske vanskeligheder for forskellige traditionelle medier tyder på, at mediekoncentration er en tendens, som sandsynligvis ikke vil aftage i fremtiden, og at en mulig indskrænkning af pluralismen på markedet fortsat er en risikofaktor overalt. EU er nødt til at træffe antitrustforanstaltninger for at sprede mediejerskabet og bekæmpe concentration og monopolisering af mediejerskabet.

2.2.5. Uafhængig journalistik er et offentligt gode, og manglen på et diversificeret og pluralistisk medielandskab er udtryk for et klart markedssvigt. Kvalitet og diversitet i journalistik forudsætter stærkere politisk og økonomisk uafhængighed og mere kvalitet i public service-medierne og langsigtet uafhængig finansiering, hvilket kræver nye økonomiske modeller/forretningsmodeller. EU bør gøre mere for at støtte public service-medier, herunder tage initiativ til at finde nye og bæredygtige finansieringsmodeller. I den henseende støtter EØSU forslagene til budgetperioden 2021-2027 om at indføre en underafdeling i Et Kreativt Europa med 61 mio. EUR, som er øremærket til kvalitetsjournalistik, herunder mediepluralisme og mediekompetencer⁽²⁾. EØSU opfordrer dog til langt større og mere strategiske offentlige investeringer i professionel journalistik og medier.

2.2.6. EU bør også gøre mere for at støtte uafhængige medier og undersøgende journalistik, herunder tværnationale samarbejdsplatforme. EU bør endvidere støtte initiativer for at finde nye måder at finansiere kvalitetsjournalistik på, herunder nonprofitmodeller og nye socialt bæredygtige og inklusive økonomiske modeller.

2.2.7. Derudover bør den nationale lovgivning og EU-lovgivningen mod mediemonopoler og dominerende markedsstillinger styrkes, overvåges og håndhæves systematisk. EU-initiativer om overvågning af mediernes uafhængighed og ejerskab i Europa, såsom observatoriet for mediepluralisme, bør støttes yderligere.

2.2.8. EU bør fortsat fremme selvregulerende foranstaltninger og organer såsom etiske adfærdskodekser og presseråd for at fremhjælpe en høj standard inden for journalistik, herunder på de digitale og sociale medier. EU skal fremme lige adgang til information for alle medier og modsætte sig vilkårlig udelukkelse af journalister fra pressekonferencer og andre regeringspublikationer af politiske årsager.

3. Håndtering af mulighederne og udfordringerne som følge af digitale og sociale medier

3.1. De digitale og sociale medier giver de fleste borgere hurtigere adgang til langt flere oplysninger og synspunkter og gør det meget lettere for dem at deltage i den demokratiske debat via sociale netværk. Det burde også sætte den enkelte i stand til at træffe egne beslutninger om filtrering af de oplysninger, han eller hun ønsker at få adgang til. Hele 86 % af borgerne i EU-27 benyttede i 2019 internettet⁽³⁾, og 90 % af alle husstande i EU-27 har internetadgang, hvilket — trods uligheder spændende fra 98 % af husstande i Nederlandene til 75 % i Bulgarien — betyder, at man stadig når ud til et betydeligt publikum⁽⁴⁾.

3.2. Men selv om de digitale og sociale medier giver flere mennesker flere muligheder for at deltage, er ejerskabet af de sociale medieplatforme endnu mere koncentreret, end det er tilfældet for de traditionelle trykte medier og radio- og TV-medier, og komplicerede, kommercielt drevne hemmelige algoritmer filtrerer i høj grad de oplysninger, som findes på

⁽¹⁾ <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2017-2/>.

⁽²⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽³⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00028/default/table?lang=en>.

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00134/default/table?lang=en>.

den enkeltes konto. Følgelig kan bredden af information, som borgerne får, rent faktisk være snævrere end via traditionelle trykte medier og radio- og TV-medier. De sociale mediers indtog har ført til en spredning af desinformation — opdigtede historier, der postes af forskellige årsager, herunder for at påvirke den politiske debat og valgresultater. Bag megen af denne desinformation er der falske konti. Forskerne hævder, at desinformation havde en betydelig indvirkning på vælgeres adfærd ved det amerikanske præsidentvalg i 2016.

3.3. Som led i Kommissionens initiativer til at begrænse desinformation og sikre gennemsigtige, retfærdige og troværdige onlinekampagneaktiviteter forud for det seneste valg til Europa-Parlamentet underskrev onlineplatforme, sociale netværk og reklamebranchen (herunder Facebook og Twitter) i september 2018 en selvregulerende adfærdskodeks⁽¹⁵⁾ for at dæmme op for udbredelsen af desinformation på nettet og falske nyheder. Deri fastlægges en lang række forpligtelser, fra gennemsigtighed i politiske reklamer til lukning af falske konti og demonetarisering af leverandører af desinformation⁽¹⁶⁾. Kodeksen anses for en vigtig søjle i Kommissionens handlingsplan til bekæmpelse af desinformation og omfatter et bilag med bedste praksis fra underskriverne⁽¹⁷⁾.

3.4. Forud for valget til Europa-Parlamentet traf alle platforme foranstaltninger ved at mærke politiske reklamer og gøre dem offentligt tilgængelige via søgbare reklamebiblioteker⁽¹⁸⁾. I henhold til Facebooks selvregulerende politik kunne politiske reklamer kun offentliggøres i det land, de pågældende partier havde tilladelse til. Da det blev klart, at reglen havde negativ virkning for europæiske partiers mulighed for at køre kampagner i hele EU, blev der truffet en ad hoc-beslutning om, at europæiske partier var undtaget fra reglen⁽¹⁹⁾.

3.5. Men de første årlige selvevalueringsrapporter udarbejdet af underskriverne af kodeksen i oktober 2019⁽²⁰⁾ og rapporten fra Gruppen af Europæiske Tilsynsmyndigheder for Audiovisuelle Medietjenester (ERGA)⁽²¹⁾ fra juni 2019 viser, at ikke alle de politiske reklamer i platformenes arkiver over politiske reklamer var korrekt mærket som politiske reklamer, og at arkiverne endnu ikke indeholdt tilstrækkelige data om mikromålretning for at forhindre manipulation af vælgerne og sikre større gennemsigtighed i politiske kampagner og reklamer, herunder om finansieringskilder og forbindelser til særlige interessegrupper. Dertil kommer, at kodens underskivere ikke har indført nogen fælles standarder, som gør, at forskere og journalister kan få adgang til personoplysninger og samtidig respektere brugernes ret til privatlivets fred og samtykke.

3.6. I lyset af de konstaterede mangler inden for selvregulering og Kommissionens nuværende vurdering af adfærdskodeksen opfordrer EØSU Kommissionen til at træffe lovgivningsmæssige foranstaltninger, hvis det viser sig, at den frivillige kodeks alene ikke rækker til at gøre betydelige fremskridt i retning af Kommissionens mål. Selvreguleringen i forhold til desinformation på internettet skal forbedres markant. Parallelt hermed skal der anlægges en omfattende tilgang til regulering. Tiden er inde til at udvikle og fremlægge forslag til regulering af de sociale medier og digitale platforme med fokus på gennemsigtighed i alle aspekter af politiske reklamer (finansiering, mærkning og oplysningskrav) og desinformation i Kommissionens nye valgpakke og den europæiske demokratihandlingsplan.

3.7. Større ansvarlighed på internettet bør ikke kun handle om gennemsigtighed og vise kilderne til information, men også omfatte ansvaret hos de aktører i økosystemet, som har fordel af at udbrede vildledende og sensationspræget indhold. Desinformation er et symptom på koncentration og uansvarlighed på de digitale markeder, konstant sporing og ulovlig behandling af personoplysninger. Dominerende sociale medievirksomheder tjener penge på at generere profileringsdata ved

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/news/code-practice-against-disinformation-2019-jan-29_en.

⁽¹⁶⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

⁽¹⁷⁾ Af en statusrapport offentliggjort i juni 2019 stod der bl.a., at Facebook lukkede 2,2 mia. falske konti i første kvartal af 2019 og tog skridt over for 1 574 ikke-EU-baserede og 168 EU-baserede sider, grupper og konti, som deltog i ikkeautentisk adfærd rettet mod EU's medlemsstater, mens Twitter meddelte at have afvist over 6 000 reklamer rettet mod EU for overtrædelse af sin politik om uacceptable forretningsreklamer samt omkring 10 000 reklamer rettet mod EU for overtrædelse af sin politik om kvalitetsreklamer.

⁽¹⁸⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/action-plan-against-disinformation-report-progress>.

⁽¹⁹⁾ <https://twitter.com/alemannoEU/status/1119270730280132610>.

⁽²⁰⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/annual-self-assessment-reports-signatories-code-practice-disinformation-2019>.

⁽²¹⁾ http://erga-online.eu/wp-content/uploads/2019/06/ERGA-2019-06_Report-intermediate-monitoring-Code-of-Practice-on-disinformation.pdf.

at sprede indhold, der fænger, uanset om det er rigtigt eller ej. Denne form for datamanipulation kræver fuld og korrekt håndhævelse af den generelle forordning om databeskyttelse som et værktøj til at ændre balancen af incitamenter for virksomhederne væk fra en model, der er sensationspræget og har chokeffekt. Hvis platformenes grundlæggende forretningsmodel i sig selv fremmer og udbreder problemet, er det ikke tilstrækkeligt at tilskynde platformene til at indføre mekanismer, der fjerner eller efterprøver indhold. Endvidere skal den nationale lovgivning og EU-lovgivningen se på de digitale virksomheders og de sociale medievirksomheders dominerede markedsstillinger, og det skal overvejes, om der skal indføres obligatorisk interoperabilitet ved at etablere fælles protokoller, så der kan kommunikeres på tværs af platforme.

3.8. Tættere og bredere inddragelse af EU-institutionerne, civilsamfundet, arbejdsmarkedets parter, uafhængige medier, sociale medier, onlineplatforme og borgerne er nødvendig for at bekæmpe desinformation⁽²²⁾. Udvalget glæder sig over Kommissionens initiativ gennem GD CONNECT til at skabe det europæiske observatorium for digitale medier som et knudepunkt for faktatjekkere, akademikere og forskere, hvor de kan samarbejde med hinanden og aktivt skabe kontakter med medieorganisationer og eksperter i mediekompetencer samt bistå de politiske beslutningstagere⁽²³⁾, og er fortalende for, at der investeres yderligere i, at det styrkes og udvides.

4. Forhindring af ondsindet internetdrevne indblanding i valg i EU

4.1. En anden trussel, som muliggøres af internettet, er lettere indblanding i valg via falske konti, trolls på sociale medier og statsdrevne kanaler. Der har været meget fokus på udenlandsk indblanding, selv om virkeligheden er langt mere kompleks. Indenlandsk desinformation er mindst lige så stort et problem, og lokale proxyservere, ny teknologi og andre udviklinger (såsom brug af lukkede grupper) udviser linjerne mellem udenlandsk og indenlandsk desinformation. Rusland er f.eks. blevet beskyldt for at påvirke det amerikanske præsidentvalg i 2016, folkeafstemningen om brexit i Det Forenede Kongerige, adskillige nylige valg i EU⁽²⁴⁾ samt valget til Europa-Parlamentet i maj 2019⁽²⁵⁾, men indblanding fra andre indenlandske og eksterne aktører udgør en lige så bekymrende risiko.

4.2. Kommissionen anfører i sin handlingsplan for bekæmpelse af desinformation, at »[i]følge rapporter gør mere end 30 lande brug af desinformation og forskellige andre former for aktiviteter for at udøve påvirkning«⁽²⁶⁾. EU-Udenrigstjenesten har oprettet en tjeneste (East Stratcom-taskforcen), som skal overvåge og afsløre »prorussisk« desinformation via et særligt websted⁽²⁷⁾, samt taskforcer for strategisk kommunikation for »Vestbalkan« og »Syd«.

4.3. EU-Udenrigstjenestens initiativ til at oprette et »system til tidlig varsling« — i realiteten et netværk af medlemsstaternes embedsmænd, der arbejder med desinformation — hilses velkommen og bør styrkes og udvides, idet medlemsstaterne opfordres til at sikre en tæt informationsudveksling mellem varslingssystemet og de nyligt oprettede nationale valgnetværk, som i princippet også bør involvere specialiserede civilsamfundsorganisationer og faktatjekkere. I fremtiden bør der også træffes foranstaltninger med henblik på regelmæssig udveksling af information mellem varslingssystemet og observatoriet for digitale medier i de enkelte lande og i hele EU.

4.4. I lyset af hvor vigtige mekanismerne til forebyggelse af indblanding er for det europæiske demokrati, bør EU-Udenrigstjenestens initiativer mod desinformation udvides og styrkes, herunder for at overvåge og bekæmpe desinformation fra andre lande og regioner og intensivere informationsudvekslingen med andre lignende forebyggelsesmekanismer såsom dem, der er blevet etableret i Canada og Australien. Samtidig skal EU's indsats mod indenlandsk desinformation intensiveres betragteligt og gøres mere omfattende for at muliggøre rettidig overvågning, styrke den professionelle journalistik og fremme mediekompetencer.

4.5. EØSU påpeger, at det med covid-19-krisen, som brød ud efter udarbejdelsen af denne udtalelse, er endnu mere presserende, at Kommissionen træffer yderligere tiltag til at bekæmpe desinformation vedrørende årsagerne til og spredning og behandling af sygdommen, da den kan være til skade for folkesundheden. Hvis indholdet af information på de sociale

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²³⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-launches-call-create-european-digital-media-observatory>.

⁽²⁴⁾ https://carnegieendowment.org/files/CP_333_BrattbergMaurer_Russia_Elections_Interference_FINAL.pdf.

⁽²⁵⁾ https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_russian_meddling_ep2019_eng_web_20190520.pdf.

⁽²⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²⁷⁾ <https://euvsdisinfo.eu/>.

medier ikke på behørig vis overvåges og kanaliseres, kan det føre til skadelig adfærd og sprede panik og dermed bringe samfundets sundhed i fare. EØSU opfordrer Kommissionen til at være på vagt og arbejde sammen med medlemsstaterne og sociale interessenter om at tackle de alvorlige konsekvenser af en sådan desinformation fra både indenlandske og udenlandske kilder ⁽²⁸⁾.

5. Forbedring af EU-borgernes mediekompetencer og folkeoplysning

5.1. Systematisk fremme af mediekompetencer og aktivt medborgerskab blandt EU-borgerne er afgørende for at gøre EU modstandsdygtig over for antidemokratiske tendenser og trusler. Som anført i nylige udtalelser ⁽²⁹⁾ efterlyser EØSU, at undervisningen i EU-forhold tilføres en saltvandsindsprøjtning i den nye politiske cyklus i EU-institutionerne. EØSU opfatter Pariserklæringen fra 2015 ⁽³⁰⁾ og Rådets henstilling fra 2018 ⁽³¹⁾ som et tydeligt mandat fra medlemsstaterne, der understøttes af Europa-Parlamentets beslutning fra 2016 ⁽³²⁾, til at sætte undervisning i og læring om EU eftertrykkeligt på den politiske dagsorden.

5.2. EØSU understreger behovet for at gennemføre det første princip i den europæiske søjle for sociale rettigheder og gøre inklusiv uddannelse og livslang læring af høj kvalitet til en rettighed for alle i Europa ⁽³³⁾ og anbefaler, at undervisning i EU og skabelse af en EU-identitet indarbejdes i Europa 2030-strategien og strategirammen ET2030 og medtages i processen omkring det europæiske semester (i de relevante landespecifikke henstillinger), forudsat at der findes nøjagtige og systematiske data ⁽³⁴⁾.

5.3. Med henblik på at mobilisere yderligere politisk støtte til at styrke undervisningen om EU opfordrer EØSU til, at man på EU-plan etablerer ekspertgruppen på højt niveau »Teaching Europe« (Undervis Europa) med repræsentanter for medlemsstaterne og førende uddannelseseksperter. Denne gruppe vil kunne komme med politiske forslag og anbefalinger til debat blandt EU's undervisningsministre, som vil kunne resultere i rådskonklusioner. Gruppen kunne også tage initiativ til praktiske forbedringer såsom en central onlineplatform med en opgørelse over eksisterende undervisningsmateriale, skabt gennem EU-finansierede projekter og nationale læseplaner, sådan som EØSU har foreslået.

5.4. Som grundlag for mere omfattende politiske foranstaltninger finder EØSU det nødvendigt med ny kritisk forskning, der med udgangspunkt i undersøgelsen fra 2013 om undervisning i EU i skolerne (Learning Europe at School) ⁽³⁵⁾ ser på den aktuelle situation i medlemsstaterne for så vidt angår undervisning om EU i skolerne, uddannelse af lærere og løbende faglig udvikling samt EU-uddannelsesprogrammer udviklet af civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter ⁽³⁶⁾. Derudover er der behov for en omfattende gennemgang af uddannelseskapaciteten og finansieringskilderne med henblik på at udvikle de voksne EU-borgeres aktive medborgerskabskompetencer i overensstemmelse med den reviderede ramme for EU-nøglekompetencer for livslang læring ⁽³⁷⁾.

5.5. Det europæiske civilsamfund og arbejdsmarkedets parter har slået kraftigt til lyd for, at tilstrækkelige midler til folkeoplysning om EU-anliggender, kultur og medborgerskab skal supplere de nationale ressourcer. EU bør støtte medlemsstaterne for at sikre, at skoleledere, lærere og andet undervisningspersonale er bedre rustet til at fremme kritisk tænkning, demokratiske værdier og menneskerettigheder, aktivt medborgerskab og ansvarlig brug af ny teknologi. Programmer, der yder mobilitetsstøtte til udveksling af lærere, akademikere og studerende for at hjælpe dem med at opleve EU-værdier som demokrati, frihed og tolerance i andre læringsmiljøer og i andre EU-lande, bør styrkes og udvides ⁽³⁸⁾.

⁽²⁸⁾ <https://www.disinfo.eu/coronavirus/>.

⁽²⁹⁾ EUT C 353 af 18.10.2019, s. 52, og EUT C 228 af 5.7.2019, s. 68.

⁽³⁰⁾ Pariserklæringen, 17.3.2015.

⁽³¹⁾ Rådets henstilling af 22. maj 2018 om fremme af fælles værdier, inklusiv uddannelse og den europæiske dimension i undervisningen (EUT C 195 af 7.6.2018, s. 1).

⁽³²⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 12. april 2016 om EU-undervisning i skolen (2015/2138(INI)) (EUT C 58 af 15.2.2016, s. 57).

⁽³³⁾ EUT C 228 af 5.7.2019, s. 68.

⁽³⁴⁾ EUT C 228 af 5.7.2019, s. 68.

⁽³⁵⁾ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/83be95a3-b77f-4195-bd08-ad92c24c3a3c>.

⁽³⁶⁾ EUT C 353 af 18.10.2019, s. 52.

⁽³⁷⁾ Rådets henstilling af 22. maj 2018 om nøglekompetencer for livslang læring (EUT C 189 af 4.6.2018, s. 1).

⁽³⁸⁾ https://www.csee-etuice.org/images/attachments/ST_Citizenship_2018.pdf.

5.6. Mediekompetencer for alle generationer i samfundet samt uddannelse af og for journalister bør kraftigt tilskyndes og støttes økonomisk af EU i alle medlemsstater på systematisk vis og i tæt samarbejde med de nationale uddannelsesinstitutioner og uafhængige nationale agenturer med ansvar for medieregulering. Målet er hurtigt at foretage et kvantespring i retning mod mere udbredte mediekompetencer blandt europæerne i lyset af den stigende trussel fra omfattende og ofte ondsindet desinformation.

5.7. EU bør i god tid yde støtte til medlemsstaterne i deres bestræbelser på at opfylde deres nye medieforpligtelse til at fremme og træffe foranstaltninger til udvikling af mediekompetencer, herunder nye uddannelsesprogrammer og et effektivt tilsyn med videodelingsplatforme som fastlagt i det nyligt reviderede direktiv om audiovisuelle medietjenester (AVMS-direktivet). I den henseende forventer EØSU klare retningslinjer fra ekspertgruppen om mediekendskab, som mødes i Zagreb (Kroatien) den 30. marts 2020 under den anden mediekendskabsuge — et nyt oplysningsinitiativ for hele EU, som blev lanceret sidste år.

6. Mere inklusive valg i til Europa-Parlamentet

6.1. Forskellige sociale grupper kan være i risiko for ikke at kunne stemme ved valg rundt omkring i EU — det kan være personer med handicap, etniske mindretal (især romaer), transeuropæiske vandrende arbejdstagere og immigranter, fattige, arbejdsløse, uuddannede grupper i samfundet og beboere i landdistrikter. Eftersom halvdelen af EU's borgere stadig ikke stemmer ved valg til Europa-Parlamentet, er der et behov for at tage fat på de strukturelle uligheder, som påvirker vælgernes adfærd inden for rammerne af de kommende politiske initiativer, der skal styrke det europæiske demokrati og sikre lige behandling af alle EU-borgere ved de næste valg til Europa-Parlamentet.

6.2. Som det fremgår af analysen i EØSU's detaljerede informationsrapport fra marts 2019 ⁽³⁹⁾, kan mange mennesker i alle 27 EU-lande ikke stemme ved valg til Europa-Parlamentet på grund af retlige eller organisatoriske hindringer, som fratager personer med handicap deres politiske rettigheder. Omkring 800 000 EU-borgere i 16 medlemsstater er på grund af nationale regler frataget retten til at deltage i valg til Europa-Parlamentet på grund af handicap eller sindslidelser, og millioner af andre EU-borgere har ikke mulighed for at stemme på grund af valgorganiseringen (tekniske hindringer), som ikke tager hensyn til deres behov som følge af handicap.

6.3. EØSU foreslår, at der i den nye valgreformpakke og den europæiske demokratihandlingsplan medtages en »EU-køreplan for en inklusiv valgproces«, som ledsages af et finansieringsforslag, der skal støtte medlemsstaterne i den nødvendige modernisering af valgadministrationen, herunder teknologiske tilpasninger og støttetjenester til dårligt stillede sociale grupper, som ofte er udelukket fra valgprocessen og kun i begrænset omfang deltager i politik på nationalt plan. Køreplanen bør baseres på en grundig kortlægning af de hindringer, som forskellige sociale grupper, der er i fare for at blive udelukket fra valg, støder på. Den bør udarbejdes i samarbejde med de nationale valgmyndigheder, ombudsmandsinstitutioner og respektive nationale civilsamfundsorganisationer og europæiske netværk deraf.

6.4. Den nuværende EU-lovgivning tager allerede højde for flere forskellige problemer i forbindelse med valg til Europa-Parlamentet. Der er således ingen formelle hindringer for, at denne lovgivning også indeholder garantier om forskellige muligheder for at stemme for personer med handicap. Hvis bedste praksis fra alle lande blev indført, ville der ifølge EØSU opstå et ideelt system, hvor alle EU-borgere med handicap ikke blot ville have fuld mulighed for at stemme, men også selv ville kunne vælge den mest praktiske måde at afgive stemme på.

6.5. Derfor foreslår EØSU, at man under de forestående politiske drøftelser om en reform af valget til Europa-Parlamentet og den nye europæiske demokratihandlingsplan i tillæg til de mere vidtspændende foranstaltninger i forslaget til »En EU-køreplan for en inklusiv valgproces« overvejer et lovgivningsinitiativ, der fastlægger minimumsstandarder for afgivelse af stemme ved valg for personer med handicap. Forslaget bør udvikles gennem en politisk dialog med de nationale valgmyndigheder, eksperter i social inklusion og valg og civilsamfundsorganisationer, der repræsenterer personer med handicap.

⁽³⁹⁾ EØSU's informationsrapport om »En reel ret for personer med handicap til at stemme ved valg til Europa-Parlamentet«, 20. marts 2019.

7. Tilskyndelse af de europæiske politiske partier til at være borgerorienterede og ansvarlige

7.1. Som fastlagt i Maastrichttraktaten fra 1992 er »de politiske partier på europæisk plan (...) vigtige som en integrationsfaktor inden for Unionen. De bidrager til en europæisk bevidstgørelse og til at udtrykke unionsborgernes politiske vilje«. Den relativt nye og gradvise udvikling af europæiske politiske partier til overnationale politiske aktører med integrerede ledelsesstrukturer, som kan levere sammenhængende politiske dagsordener og mobilisere vælgere i hele EU, udgør en strukturel udfordring for EU-borgernes politiske deltagelse. Helt konkret har de lovgivningsmæssige rammer for ledelsen og finansieringen af europæiske partier kun udviklet sig siden Nicetraktaten i 2003, og der er stadig en del at gøre, før der er sammenhæng i organisation og programmer, hvilket ellers burde fremme de europæiske partiers evne til at forme og udbygge EU's politiske integration baseret på fælles værdier og borgerdeltagelse.

7.2. Målet for yderligere regulering bør være at tilskynde de europæiske politiske partiers aktive fremme af EU's værdier, deres tværnationale politiske sammenhæng og organisatoriske kapacitet til at inddrage borgere på tværs af og ud over deres meget forskellige nationale partimedlemmer i mange forskellige egne af EU.

7.3. I denne henseende glæder EØSU sig over Kommissionens forslag om at være bedre til at håndhæve de europæiske partiers retlige forpligtelse til at respektere EU's grundlæggende værdier som udtrykt i artikel 2 i EU-traktaten, som også gælder for deres nationale medlemmer. Dette handler om værdierne i deres politiske programmer og kampagner, om deres interne praksis vedrørende ligestilling mellem kønnene og ikkeforskelsbehandling, om deres respekt for retsstatsprincippet og om bekæmpelse af bestikkelse. Hvis det skønnes nødvendigt, kan Kommissionen anmode Myndigheden for Europæiske Politiske Partier og Europæiske Politiske Fonde om at kontrollere, om betingelserne i forordningen er overholdt⁽⁴⁰⁾.

7.4. Yderligere regulering bør tage højde for den aktuelle politiske debat og de aktuelle politikforslag, herunder en række politiske idéer om at udvikle de europæiske partier, så de er tættere på og mere ansvarlige over for EU-borgerne, f.eks. gennem erklæringer fra nationale partier om, hvilket europæisk parti de agter at tilslutte sig, tværnationale partilister, gennemsigtig fundraising og gennemsigtige kampagner, individuelt medlemskab, græsroddernes kontakt med civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter og ansvarlighed for politisk indhold, der åbenlyst undergraver EU's fælles værdier⁽⁴¹⁾. Spørgsmålene bør også være på dagsordenen for konferencen om Europas fremtid, der forhåbentlig viser sig som en reel mulighed for en bred og velinformeret deltagelse af civilsamfundet, arbejdsmarkedets parter og EU-borgerne i EU's demokratiske reformproces.

Bruxelles, den 10. juni 2020.

Luca JAHIER
Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁴⁰⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0343&from=DA>.

⁽⁴¹⁾ <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/reconnecting-european-political-parties-with-european-union-citizens.pdf>;
<https://carnegieeurope.eu/2019/11/06/six-ideas-for-rejuvenating-european-democracy-pub-80279>; https://euroreflections.se/globalassets/ovrigt/euroreflections/euroreflections_v3.pdf.